

го Союзу. При реальному застосуванні чинного законодавства виявляється ціла низка білих плям, які провокують неефективний механізм захисту інтелектуальної власності та відкладають створення ринку об'єктів цієї сфери подібно світовому.

Досі залишаються проблемними питання врегулювання колективного управління авторськими суміжними правами володіння та управління правами на об'єкти інтелектуальної власності, створені за рахунок коштів державного бюджету та централізованих загальнодержавних фондів, не визначено, в яких конкретних випадках, в якому порядку держава може набувати і використовувати права власності на об'єкти інтелектуальної власності.

Варто зазначити, що 6 вересня 2014 року набрав чинності Закон України «Про вищу освіту» [8], за новачійними підходами якого за вищими навчальними закладами, відповідно до статуту, закріплюється право інтелектуальної власності на об'єкти, створені за власні кошти або кошти державного чи місцевих бюджетів. Це ж право закладено у новий проект закону про наукову, науково-технічну діяльність, тож потребує обговорення питання про те, який це повинно дати поштовх встановленню інфраструктури впровадження винаходів виробництва і комерціалізації наукових досягнень.

Висновки. Розвиток інтелектуального ринку потребує великих інвестицій як у сфері освіти та науки, так і у галузі високих технологій. Проте нині на кожного українця припадає у 50 разів менше інвестицій, ніж на європейця, що, звісно, не сприяє поширенню новітніх тенденцій становлення освітнього суспільства і економіки знань у нашій країні. Тому у стратегічному плані надзвичайно важливим стає ви-

роблення тонкого механізму фінансування інтелектуально-виробничих сфер суспільного виробництва.

Саме інтелектуальна власність є основою інноваційного розвитку держави. Відродження та економічне зростання країни можливо забезпечити лише за умови пріоритетної підтримки та використання інтелектуального капіталу нашої держави, активного залучення культурного, наукового та науково-технічного потенціалу до вирішення всього комплексу соціально-економічних проблем, що стоять перед державою. Лише державницький підхід до сфери охорони прав інтелектуальної власності може забезпечити розробку, залучення та впровадження самих передових наукомістких технологій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org>.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.law.harvard.edu/faculty/faculty-workshops/fisher.faculty.workshop.summer-2013.pdf>.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://web-japan.org/nipponia/nipponia20/ru/feature/feature05.html>.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : sips.gov.ua/i.../file/ip-strategy28082014-1.doc.
5. Закон України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
7. Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a33.
8. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

УДК 339.92:330.9

Стрельник С.О.

кандидат економічних наук,

*старший викладач кафедри міжнародної економіки
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

ТЕРИТОРІАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У МЕЖАХ КООПЕРАЦІЇ РЕГІОНІВ ЄС

Стаття присвячена детальному аналізу територіального співробітництва у межах регіонів Європейського Союзу. Обґрунтовано Європейське територіальне співробітництво щодо досягнення гармонійного й сталого розвитку. Розглянуто фінансово-економічні інструменти підтримки транскордонного співробітництва.

Ключові слова: INTERREG, TESIS, Європейський Союз, регіональний розвиток, транскордонне співробітництво, регіональна політика.

Стрельник С.А. ТЕРРИТОРИАЛЬНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В ПРЕДЕЛАХ КООПЕРАЦИИ РЕГИОНОВ ЕС

Статья посвящена сравнительному анализу территориального сотрудничества в пределах регионов Европейского Союза. Обосновано Европейское территориальное сотрудничество с целью гармоничного и устойчивого развития. Рассмотрены финансово-экономические инструменты поддержки трансграничного сотрудничества.

Ключевые слова: INTERREG, TESIS, Европейский Союз, региональное развитие, трансграничное сотрудничество, региональная политика.

Strelnyk S.O. TERRITORIAL COOPERATION WITHIN THE EU REGIONS

The article deals with the comparative analysis of territorial cooperation within regions of the European Union. Substantiates the European territorial cooperation to achieve harmonious and sustainable development. Considers the financial and economic instruments to support cross-border cooperation.

Keywords: INTERREG, TESIS, The European Union, regional development, cross-border cooperation, regional policy.

Постановка проблеми. Проблеми інституційного характеру досі залишаються однією з серйозних проблем для подальшого розвитку транскордонного співробітництва. Оскільки євро регіональне співробітництво є складним та багатогранним явищем розвитку сучасної регіональної економіки, підходи до його оцінювання передбачають застосування систематизованої та багатовимірної системи індикаторів. Основний акцент відводиться базовій інформації євро регіонального співробітництва, такої як площа, населення та зайнятість, разом з іншими специфічними даними щодо транспорту, інфраструктури, доквілля, туризму та сільського господарства. Ця базова статистична інформація є абсолютно необхідною для будь-якої регіональної діяльності, і, особливо, в програмах розвитку транскордонних регіонів відповідно положень Хартії просторового облаштування (CSF) або за умови реалізації ініціатив суспільного розвитку, таких як INTERREG, PHARE-CBC, TACIS-CBC. Для внутрішніх кордонів ЄС, і більш гостро, для зовнішніх кордонів існує проблема відсутності реальних порівняльних даних, особливо для соціокультурної сфери. Євростат, національні та регіональні статистичні офіси прикладають власні зусилля для усунення цього недоліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку наукових положень з питань регіоналістики у контексті транскордонних студій внесли провідні вітчизняні вчені: В. Будкін, З. Варналій, М. Долішній, Є. Кіш, Ю. Макогон, С. Слава, Б. Дяченко, В. Чужиков. У працях учених розкрито специфіку становлення і розвитку транскордонного економічного співробітництва незалежної України із регіонами ЄС. Проблематиці транскордонного співробітництва присвячені роботи відомих зарубіжних вчених М. Андерсена, М. Гарта, Л. Вардомського, Г. Горзелака, Б. Барані, Л. Газди, О. Маргулікової, Р. Федана, Н. Леври.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає

в обґрунтуванні Європейського територіального співробітництва щодо досягнення гармонійного й сталого розвитку, інтеграції територій ЄС на основі досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Програмно-цільове планування у країнах ЄС здійснюється на двох рівнях: програми, які розробляються на національному рівні державами – членами ЄС, програми Європейського Союзу, так звані ініціативи співтовариства. Найбільш важливе джерело статистичної інформації для Європи – Євростат – Статистичний офіс Європейського співтовариства, що забезпечує висококваліфіковане інформаційне обслуговування. Євростат перебуває під юрисдикцією Комісії ЄС у Брюсселі, але штаб-квартира розміщена в Люксембурзі.

Євростат охоплює чотири основні області:

- створення статистичної інформації відповідно потреб Комісії ЄС;
- розробка стандартизованої Європейської статистичної системи з метою покращання порівнянь;
- обробка статистичних результатів;
- підтримка національних статистичних систем.

На сучасному етапі Євростат зосереджується на гармонізації статистичних обчислень, особливо щодо наскрізної стандартизації методів збору даних, цифрових та словесних позначень на ілюстраціях, а також на електронних носіях.

Євростат має низку баз даних, з яких лише деякі доступні для публіки. Для дослідників та практиків у прикордонних районах, євро регіонах база даних особливо важлива. Вона складається з низки таблиць, які об'єднані за такими категоріями: DEMO – Демографія; ECOM – Економічні рахунки; СНОМ – Безробіття; EFDT – Вибіркові дослідження робочої сили; INDU – Промисловість; AGRI – Сільське господарство та лісництво; TRAN – Транспорт; FINA – Фінансові внески Співтовариства для інвестицій. Ці регіональні статистичні дані структуровані згідно з трьома географічними рівнями, відомими як NUTS (номенклатура територіальних статистичних одиниць).

Таблиця 1

Індикатори якості євро регіонального співробітництва

Назва показника	Формула	Розшифрування
1. Оцінка рівня співробітництва державного сектора:		
Коефіцієнт участі органів влади у євро регіональному співробітництві	$K_e = \frac{K_{nc e}}{K_{zag e}}$	де $K_{nc e}$ – кількість місцевих органів влади, які беруть участь у заходах євро регіонального співробітництва у звітному періоді; $K_{zag e}$ – кількість місцевих органів влади, які беруть участь у заходах міжнародного співробітництва у звітному періоді.
Коефіцієнт участі бюджетних установ у євро регіональному співробітництві	$K_b = \frac{K_{nc b}}{K_{zag b}}$	де $K_{nc b}$ – кількість бюджетних установ, які беруть участь у заходах євро регіонального співробітництва у звітному періоді; $K_{zag b}$ – кількість бюджетних установ, які беруть участь у заходах міжнародного співробітництва у звітному періоді.
Ресурсне забезпечення євро регіонального співробітництва органів влади	$P_e = \frac{P_{nc e}}{P_{zag e}}$	де $P_{nc e}$ – обсяг бюджетних коштів, які використані місцевими органами влади для участі у заходах євро регіонального співробітництва у звітному періоді; $P_{zag e}$ – обсяг бюджетних коштів, які використані місцевими органами влади для участі у заходах міжнародного співробітництва у звітному періоді.
Ресурсне забезпечення євро регіонального співробітництва бюджетних установ	$P_b = \frac{P_{nc b}}{P_{zag b}}$	де $P_{nc b}$ – обсяг бюджетних коштів, які використані бюджетними установами для участі у заходах євро регіонального співробітництва у звітному періоді; $P_{zag b}$ – обсяг бюджетних коштів, які використані бюджетними установами для участі у заходах міжнародного співробітництва у звітному періоді.
2. Оцінка рівня євро регіонального співробітництва приватного сектора:		
Коефіцієнт участі приватного сектору у євро регіональній торгівлі	$K_{np} = \frac{K_{np}}{K_{mk}}$	де K_{np} – кількість суб'єктів, які беруть участь у зовнішній торгівлі з регіонами – учасниками євро регіону у звітному періоді; K_{mk} – кількість суб'єктів, які беруть участь у зовнішній торгівлі з суміжною країною у звітному періоді.
Коефіцієнт участі суб'єктів приватного сектору у євро регіональному інвестуванні	$K_i = \frac{K_{i p}}{K_{i k}}$	де $K_{i p}$ – кількість суб'єктів, які здійснюють взаємне інвестування у регіони – учасники євро регіону у звітному періоді; $K_{i k}$ – кількість суб'єктів, які здійснюють взаємне інвестування у суміжну країну у звітному періоді.
Обсяг євро регіонального інвестування	$O_i = \frac{O_{i p}}{O_{i k}}$	де $O_{i p}$ – обсяг взаємовкладених інвестицій у регіони – учасники євро регіону у звітному періоді; $O_{i k}$ – обсяг взаємовкладених інвестицій у суміжну країну / з суміжною країною у звітному періоді.

Джерело: складено автором на основі [4]

Для оцінки рівня єврорегіонального співробітництва доцільно застосовувати низку показників, наведені у таблиці 1.

В ЄС прийнято виокремлювати групи країн за рівнем територіальної диференціації регіонів [6, с. 101]. *Першу групу* складають так звані «інтегровані» країни (Греція, Ірландія, Португалія, Іспанія), де зосереджені найбільш розвинуті регіони на території ЄС. Регіональна політика у цих країнах займає підлегле положення стосовно завдань національного економічного розвитку.

Наприклад, у Греції практично всю відповідальність за проведення регіональної політики покладено на Міністерство національної економіки. Індустріальна політика в Ірландії здійснюється через державні відомства (IDA-Ireland і EnterpriseIreland), які підзвітні Міністру підприємництва та зайнятості. У Португалії вся відповідальність за проведення регіональної політики покладено на Генеральний директорат з регіонального розвитку Міністерства планування та регіонального розвитку. Це характеризує Португалію як централізовану унітарну державу.

До *другої групи* належать *високо розвинуті європейські країни*, наприклад Німеччина та Італія, і які мають найбільш внутрішні відмінності у рівні розвитку окремих регіонів. Пріоритетним у цих країнах вважається надання допомоги регіонам структурних перетворень на протязі субсидюванню секторів економіки чи підприємств.

Структура управління Італії та Німеччини докорінно відрізняється від структури управління «інтегрованих» країн. Це також знаходить своє відображення у рівні проведення регіональної політики. Наприклад, у Німеччині відповідальність за проведення регіональної політики покладено на землі, а більшість елементів італійської системи носять централізований характер. В Італії напрями регіональної політики з часом зазнали різні зміни, наприклад, закон, що стосується питань реформи державної адміністративної системи (Legge Bassanini), виділяє в якості одного із чотирьох основних завдань децентралізацію діяльності, яка проводиться у даний час центральним урядом.

У Німеччині в якості основної функції федерального уряду в галузі регіональної політики виділяють у встановленні партнерських відносин із землями в рамках GA (Спільної оперативної групи). Комітет з планування визначає склад GA, розробляє проект щорічного Генерального плану, а також пріоритети регіонального розвитку. Проект Генерального плану містить у собі заходи й умови надання необхідної допомоги районам, карта районів, які потребують її. Фінансування даної регіональної політики здійснюється в рівних частках з двох сторін: з одного боку, Федеральним урядом і землею – з іншого боку. Адміністрації землі несе відповідальність за здійснення регіональної політики.

Представниками *третьої групи* скандинавські країни, такі як Фінляндія та Швеція, країни з низькою густотою населення, віддаленими районами та суворими кліматичними умовами. Вони зосереджують свою увагу на забезпеченні збалансованого розвитку усіх регіонів у поєднанні з необхідністю вирішення проблем віддалених північних територій.

У Фінляндії Міністерство внутрішніх справ несе відповідальність за формування регіональної політики: координування регіональної політики, підготовка законодавства в даній області, визначення проблемних районів тощо. Відповідальність за проведення регіональної політики покладено на різні централь-

ні міністерства. Оскільки Регіони Фінляндії приймають окремі рішення (в рамках невеликих проектів), а основні рішення приймаються централізовано.

У Швеції сформувалася така система, при якій регіональна адміністрація здійснює загальнонаціональні директиви. Міністерство промисловості і торгівлі займає чільне місце у всій системі. При цьому міністерстві створено підрозділи, до компетенції яких входить розробка регіональної політики щодо слабозрозумітих районів, контроль за проведенням політики та здійснення зв'язку з Європейською Комісією. Розробкою стратегією розвитку регіонів займаються Адміністративні поради графств (SAB). Для здійснення своєї політики вони отримують асигнування з бюджету.

У *четвертій групі* країн проблеми пов'язані із зайнятістю та структурною перебудовою на муніципальному рівні, наприклад, Австрія, Франція, Данія, країни Бенілюкс, Велика Британія. Регіональна політика у цих країн не надто концентрується на ліквідації нерівномірного розвитку регіонів.

У «Економічній енциклопедії» кооперація (лат. cooperatio – співробітництво) розглядається як добровільне об'єднання власності, праці для досягнення спільних цілей у найрізноманітніших сферах господарської діяльності. «Територіальна кооперація» передбачає міжрегіональне співробітництво, у тому числі мереж та обміну досвідом між регіональною та місцевою владою.

З 1990 року Європейський Союз здійснює фінансову підтримку транскордонного співробітництва шляхом використання ряду ініціатив, програм та проектів, а саме: INTERREG, PHARE CBC, TACIS CBC, PHARE CREDO, MEDA, CARDS, LACE.

Регіональна політика ЄС не орієнтована на автоматичний перерозподіл коштів від регіонів-донорів регіонах-реципієнтам. Вона націлена на підтримку окремих проектів, які мають свій внесок до регіонального розвитку, згуртування та поглиблення європейської інтеграції, а також досягнення стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку ЄС. Тому участь регіонів у регіональній політиці ЄС завжди так чи інакше пов'язана із реалізацією проектів, які, однак, мають свою специфіку: їх цілі та методологія пов'язані одночасно із стратегічним розвитком всього ЄС і зі стратегічним розвитком власне самих регіонів.

Наприклад, програма TACIS була одним із головних практичних інструментів співпраці ЄС та України, спрямованим на підтримку виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Європейським Співтовариством, його країнами-членами та Україною. Освітній проект CREDO фінансується програмою ТЕМПУС. Метою проекту є підтримка університетів України, Молдови, Киргизстану, Боснії та Герцеговини на шляху розробки та запровадження в них третього навчального циклу вищої освіти. Пріоритетом PHARECREDO є сприяння розвитку добросусідства і соціальної стабільності у прикордонних регіонах, підтримка транскордонного співробітництва, яке сприяє економічному та соціальному розвитку та децентралізації у країнах ЦСЄ. Програма INTERREG націлена на розвиток прикордонних територій через співпрацю регіональних та місцевих адміністрацій. В Іспанії програма INTERREG реалізується на іспансько-французькому та іспансько-португальському кордоні, а також в південній частині півострова, де здійснюється співробітництво з Марокко. При цьому дані напрями істотно розрізняються в економічному, інфраструктурному, культурному плані.

Сьогодні стратегія регіонального розвитку Європейського Союзу базується на посиленні конкурентоспроможності регіонів та ліквідуванні їхньої відсталості. Найявніші кордонів роз'єднує в економічному, соціальному та культурному відношеннях і перешкоджає узгодженому управлінню екосистемами. Оскільки у національних політиках мало уваги приділялося прикордонним областям, їхня економіка стала периферійним елементом. У зв'язку з розширенням ЄС проблема співпраці прикордонних областей набуває надзвичайної актуальності. В основному дії спрямовані на зменшення асиметрії у рівні життя населення як між регіонами всередині однієї держави, так і між прикордонними регіонами сусідніх держав ЄС. Кошти програми направлені на проведення культурних заходів, молодіжних обмінів, ярмарок, форумів, наукових конференцій та семінарів, спортивних змагань тощо. Крім того, фінансуються мовні школи, спільні публікації та заходи, спрямовані на подолання культурних та історичних бар'єрів.

INTERREG (Trans-European Cooperation For Balanced Development) – Трансевропейська співпраця для збалансованого розвитку. Назва утворена поєднанням скорочень *inter* (між) та *reg* (скорочення від регіону). Це одна із найбільших та значних програм Європейського Союзу по співпраці у сфері проектів міжрегіонального значення. Вона неодноразово згадується у «Європейській перспективі просторового розвитку», «Фундаментальних принципах сталого просторового розвитку європейського континенту» та інших документах. Є одним із головних інструментів підтримки транснаціональних проектів регіонального розвитку, що стимулює міжрегіональне співробітництво в ЄС. Програма фінансується одним із Структурних фондів – Європейським фондом регіонального розвитку (ЄФРР). Метою даної ініціативи є зміцнення економічного та соціального настрою в Європейському Союзі. Особлива увага приділяється віддаленим регіонам, які перебувають на кордонах країн-кандидатів.

Програма забезпечує три напрями співробітництва:

Напряма А – транскордонне співробітництво (євро регіон «Франція – Валлонія – Фландрія», євро регіон «Маас-Рейн», євро регіон «Фландрія Нідерланди», морський транскордонний регіон «Два Моря» (Англія – Франція – Фландрія – Нідерланди);

Напряма В – транснаціональне співробітництво (Північно-Західна Європа, Регіон Північне Море);

Напряма С – міжрегіональне співробітництво (програма співпраці міст URBACT, програма територіальної співпраці INTERACT, програма територіального розвитку та єдності ESPON/ORATE).

Загальна мета ініціатив INTERREG полягає у досягненні того, щоб національні кордони не були бар'єром для збалансованого розвитку та інтеграції європейської території. Крім того, кожному напрямку програми відповідають свої цілі та завдання.

Цілі INTERREG:

– Просування об'єднаного регіонального розвитку між прикордонними районами, включаючи зовнішні та морські кордони (А);

– Допомога гармонійної територіальної інтеграції Європейському Союзі (В);

– Розширення потенціалу розвитку відстаючих областей ЄС шляхом міжрегіонального співробітництва заради поліпшення регіонального розвитку та політик і методів єднання (С).

Кожному етапу проведення відповідає свій розмір фінансування (таблиця 2).

Таблиця 2

Етапи програми INTERREG

Програма	Роки проведення	Бюджет (млн. євро)
INTERREG I	1990-1993	1,082
INTERREG II	1994-1999	3,519
INTERREG III	2000-2006	4,875
INTERREG IV	2007-2013	7,800
INTERREG V	2014-2020	9,000

Джерело: складено автором на основі [3]

Кошти INTERREG I використовувалися на перепрофілювання галузевих структур прикордонних територій з метою створення єдиного внутрішнього ринку в ЄС.

Бюджет спеціальної ініціативи INTERREG II був фактично розділений на три частини: напрям А – транскордонне співробітництво; напрям В – енергетичні мережі; напрям С – кооперація у сфері регіонального планування.

Кошти INTERREG III також спрямовувалися у три напрямики, проте в новому форматі: напрям А – транскордонне співробітництво (50-80%); напрям В – транснаціональне співробітництво (14-40%); напрям С – міжрегіональне співробітництво (6%). При досить невеликому фінансуванні у цей період ефект реалізованих заходів виявився досить високим. Вдалося здійснити помітний внесок у розвиток сучасної транспортної системи полегшити доступ населення до інформації, налагодити гуманітарне і ділове співробітництво, в цілому помітно знизивши бар'єрну функцію кордонів.

Найбільші організаційні перетворення наднаціональної регіональної політики ЄС за останні 20 років відбулися із запуском чергового багаторічного періоду фінансування (2007–2013 рр.). Були скасовані всі спеціальні ініціативи, а новими трьома основними цілями стали «конвергенція», «регіональна конкурентоспроможність і зайнятість» та «європейське територіальне співробітництво» (INTERREG IV). Із 347,7 млрд євро на європейське територіальне співробітництво виділено 2,5%, з них 1,8% на транскордонне співробітництво, 0,5% – на транснаціональне співробітництво, та по 0,1% на міжрегіональне співробітництво та особливу ініціативу «Світ для Північної Ірландії».

Фінансування INTERREG V розподілилося таким чином: напрям А – 6,6 млрд євро; напрям В – 1,8 млрд євро; напрям С – 500 млн євро.

У період 2000–2006 рр. ця програма стала відома як *INTERREG III*. Програма має використовувати досвід INTERREG II і враховувати пріоритети загальної регіональної політики ЄС. Загальна мета програми полягає в поліпшенні ефективності регіональної політики та інструментів розвитку шляхом обміну інформацією та досвідом. Програма фінансується Європейським фондом регіонального розвитку (ЄФРР). У результаті програми три країни встановили інтенсивне співробітництво: Латвія, Литва, Білорусь. У рамках програми сусідства Балтійського моря налагоджено багатостороннє партнерство щодо спільної реалізації проектів у різних сферах підвищення рівня благополуччя населення прикордонних територій.

Пріоритетні теми проектів для INTERREG III:

Напряма А. Транскордонне співробітництво

1. Сприяння міському, сільському та прибережному розвитку.

2. Перспективне підприємництво і розвиток малих фірм та місцеві ініціативи зі створення нових робочих місць.

3. Сприяння об'єднанню ринку праці та соціальної інфраструктури.

4. Розподіл гуманітарних ресурсів та обладнання для досліджень, технологічного розвитку, освіти, культури, комунікацій та охорони здоров'я.

5. Перспективні проекти в сфері охорони довкілля, підвищення рівня ефективності використання енергії та впровадження енергозберігаючих технологій.

6. Підвищення якості транспорту, інформаційних та комунікаційних мереж системи сервісного обслуговування, водних та енергетичних систем.

7. Розвиток співпраці в законодавчій та адміністративній сферах для сприяння економічному розвитку та соціальному єднанню.

8. Підвищення гуманітарного та інституціонального потенціалу транскордонного співробітництва для сприяння економічному розвитку і соціальному єднанню.

Напрямок В. Транснаціональне співробітництво

1. Розробка оперативних стратегій розвитку на транснаціональному рівні, включаючи співпрацю між містами, а також між містом і регіоном з метою сприяння поліцентричному позитивному розвитку.

2. Сприяння створенню ефективних та екологічних мереж сполучення та поліпшеного доступу до інформаційного суспільства.

3. Підтримка охорони навколишнього середовища, збереження природних ресурсів.

4. Сприяння інтеграції територій побережжя та острівних територій з метою кращого постачання споживчими товарами.

5. Сприяння інтегрованому співробітництву між прикордонними регіонами за допомогою коопераційних програм.

6. Краща економічна інтеграція та співробітництво між регіонами.

7. Налагодження зв'язків та співпраці країн – членів ЄС з іншими країнами (у тому числі з Україною).

Напрямок С. Міжрегіональне співробітництво

1. Співпраця на рівні малого та середнього бізнесу.

2. Співпраця на державному рівні.

3. Створення суспільно необхідних локальних та регіональних інституцій.

4. Охорона навколишнього середовища

Розподіл фінансування за напрямками відбувається таким чином:

– напрям А – 50-80%;

– напрям С – 6%;

– напрям В – решта.

У 2007–2013 рр. заохочення міжрегіонального співробітництва продовжується рамках програми *INTERREG IV*. Програма здійснюється рамках територіальної співпраці Європейського співтовариства і фінансується за рахунок коштів Європейського фонду регіонального розвитку (ЄФРР). Оперативна програма була затверджена у вересні 2007 року. Загальною метою Програми *INTERREG IV* є поліпшення ефективності роботи регіональних стратегій та інструментів. Проект ґрунтується на обміні та досвіді між партнерами, що відповідають за розвиток місцевих та регіональних політик.

Серед напрямів підтримки можна виділити інновації, економіка знань, довкілля та попередження ризиків. Ці заходи мають сприяти модернізації економіки та конкурентоспроможності Європи. Типовими інструментами обміну досвідом є організація мереж, конференцій, семінарів, ознайомчих візитів. Партнери проекту співпрацюють у напрямку виявлення та обміну досвідом. Результати проекту включають рекомендації, стратегічні орієнтири, політики, плани дій тощо.

У новий семирічний період *INTERREG V* (2014–2020 рр.) акцент у регіональній політиці ЄС буде фокусуватися на наступних питаннях: надання підтримки усім регіонам за загальними правилами (для всіх європейських структурних чи інвестиційних фондів), спрощення правил (ясні вимоги, використання цифрових технологій), зв'язок фінансової підтримки з кінцевим результатом.

Таким чином, програма *INTERREG* – це найбільша програма місцевих ініціатив, яка забезпечує підтримку та розвиток прикордонних регіонів країн-членів ЄС. Вона покликана зміцнити економічну та соціальну єдність в Європейському Союзі. Програма спряма міжрегіональному співробітництву органів державної влади на всій території ЄС та сусідніх країнах, що дозволило регіонам без спільних кордонів працювати разом та створити мережу співпраці.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити висновок, що у контексті розширення Європейського Союзу стосунки між державами та регіонами стають досить складними. Завдяки економічній інтеграції менш конкурентоспроможні регіони можуть виходити на рівень більш економічно-ефективних територій. Зокрема, це стосується прикордонних регіонів. Географічні особливості, нерозвиненість комунікацій, віддаленість від центру є перешкодою до стійкого економічного зростання. Територіальна кооперація регіонів дозволяє уникнути даних проблем. Інституційні проблеми залишаються однією із серйозних перешкод для розвитку транскордонного співробітництва. На допомогу приходять програми транскордонного співробітництва, що фінансуються ЄС. Ситуацію ускладнює використання національними органами управління коштів, наданих ЄС. Через недостатнє узгодження повноважень органів державної влади, місцевих і регіональних влад з'являються суттєві перепони на шляху до повноцінного транскордонного співробітництва. Проте ситуацію ускладнює використання та управління коштами, наданими ЄС, національними органами управління. Вирішення цієї проблеми ЄС бачить у більш децентралізованому управлінні коштами структурних фондів ЄС.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бусыгина И.М. Настоящее и будущее «Европы регионов» (проблемы европейского регионализма) // Мировая экономика и международные отношения. – № 9. – 2005. – С. 78-86.
2. Законодавство ЄС [Електронний ресурс] / Portalsite of the European Union. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu>.
3. Програма *INTERREG IVC* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.interreg4c.eu/>.
4. Рогова О.В. Моделювання результативності єврорегіонального співробітництва задля коригування темпів економічного зростання // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1897>.
5. Рудяков П. Сучасні європейські інтеграційні проекти: мотиви, моделі, ризики, регіональний та глобальний контекст // Політична думка. – 2002. – № 2-3. – С. 91-107.
6. Федонюк С.В., Галяс В.І Європейська інтеграція: регіональна політика Європейського Союзу. Короткий лексикон. – Луцьк : РВВ «Вежа», Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. – 101 с.
7. Шут С.О. Зарубіжний досвід інвестиційної взаємодії центру та регіонів у програмах економічного розвитку / Комунальне господарство міст : науково-технічний збірник. – 2013. – № 108.
8. JASPERS (Joint Assistance to Support Projects in European Regions). [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Joint Assistance to Support Projects in European Regions. – Режим доступу : <http://www.jaspers-europa-info.org>.